

A völgyeségi rendezvényekről

A Völgyesség kulturális életének egyediségét főként színes nemzetiségi és kulturális alapon elkülönülő népcsoportjai adják. A hatályos jogszabályok értelmében -2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól 22.§. (1) bekezdés- a Völgyességben ma két nemzetiség él: a *németek* és a *romák*. Ugyanakkor a környék kulturális életében két távolabbi magyar néprajzi tájegységről betelepült népcsoport, a *bukovinai székelyek* és a *felvidéki magyarok* is jelentős szerepet játszanak.

A történeti Völgyesség két, korábban meghatározó jelentőségű nemzetiségi közösséget veszített a múltban: a Grábócon élt *szerbek* közösségét és a Perczelek által ide telepített *zsidók* közösségét. A két népcsoport több évszázados jelenlétéről építészeti örökségük tanúskodik. A Grábócon látható, ma is funkcionáló szerb ortodox (görögkeleti) templom országosan is kiemelkedő építészeti emlék, valamint a Bonyhádon látható Ózsinagóga, az Izraelita szeretetház és maceszsütőde megyei léptékben is kiemelkedő építészeti emlék.

A térségben élő németek, a bukovinai székelyek, a felvidéki magyarok, a helyi magyarok és a romák hagyományörző szervezetei és éves rendezvényeik biztosítják a hagyományos völgyeségi kultúra ápolását, fennmaradását. Ki egy hagyományos lakodalmas sütemény receptjét felhasználva (Kuglóffesztivál), ki egy évszázados népszokást felelevenítve (gyógynövényyszentelés – Sommerfest), a táncait bemutattva (Roma Fesztivál) vagy egy távoli, ma román és ukrán földön („Bukovinai Találkozások” Nemzetközi Folklórfesztivál) található területhez kötődve évente, két évente megrendezi a saját önazonosságának, származásának ünnepét.

A völgyeségi települések szoros testvértelepülési kapcsolatok ápolnak. A partnertelepülések rendezvényeire delegációk utaznak külföldre, illetve Magyarországra a települések nagyobb rendezvényeire. 2014-ben a térségben 8 település 20 testvérvárosi kapcsolattal rendelkezett: Bonyhád (7); Cikó (1); Kakasd (3); Kismányok (1); Mórággy (1), Nagymányok (5), Tevel (1); Váralja (1).

Bonyhád testvérvárosi kapcsolatai: Wernau (Németország; 1989), Hocheim am Main (Németország; 1997.), Tardoskedd (Szlovákia; 1998), Jastrowie (Lengyelország;

2005.), Pancsova (Szerbia; 2009), Treutchingen (Németország; 2011), Borszék (Románia; 2014), Madéfalva (Románia; 2016). Cikó testvértelepülése Dauphetal (Németország; 1997). Kakasd testvértelepülései: Radibor (2009), Deáki (2011), Csíkfalva-Székelykakasd (Románia; 2013). Kismányok testvértelepülése Zetelaka (Románia; 2005). Mórággy testvértelepülése Fél (Szlovákia; 2012). Nagymányok testvértelepülései: Teunz (Németország; 1990), Zetelaka (Románia; 2005), Reichelsheim (Németország, 2009), Geletnek (Szlovákia; 1985. Civil szervezet kapcsolata); Magyarfenes (Románia; 2004. Civil szervezet kapcsolata). Tevel testvértelepülése Csíkdánfalva (Románia; 2013). Váralja testvértelepülése Hahnheim (Németország; 1999).

A Völgyesség kulturális összképét gazdagítja még egy állatfajta-hoz való kötődés, amely egy két évtizedes múltú rendezvényben is megnyilvánul (Tarka Marhafesztivál), a már ma csak nyomokban fellelhető egykori bányászéletről való megemlékezések, egy település történeti léptékben újnak mondható mezőgazdasági terméke: a kajszibarack (Kisvejkei Kajszis Fesztivál), egy-egy nagyobb érdeklődésnek örvendő sportág (strandröplabda, strandfoci), amelyek az utóbbi évektől - a 2012. május 1-jén megnyílt - Bonyhádi Termálfürdőhöz kapcsolódnak.

Az itt letelepült népcsoportok az idő múlásával a köztereket is belakják, ki a betelepítésére emlékeztető *evezős hajókat* (Ulmer Schachtel - németesség) állítva, ki faragott *kopjafákat, kapukat, portát* (bukovinai székelység) emelve, ki *emléktáblát* (felvidéki magyarok) avatva vagy a régi paraszti élet viseleti, gazdasági eszközeit összegyűjtve.

Völgyégi sajátosság, hogy 2014-ben a bonyhádi járás 25 településén 14 településen 16 néprajzi tárgyú, 8 településen 12 helytörténeti, egy egyháztörténeti és egy bányatörténeti gyűjtemény volt fellelhető.

A térségben a németességhez és a korábbi bányászélethez kötődően jelentős hagyománya van a *fúvós zenének*. A *komolyzenei és népzenei élet*, a *kortárs tánc* és a *grafika* a Bonyhádon működő Bartók Béla Alapfokú Művészetoktatási Intézmény több évtizedes működésének köszönhetően egyre jelentősebb tényező a kulturális palettán.

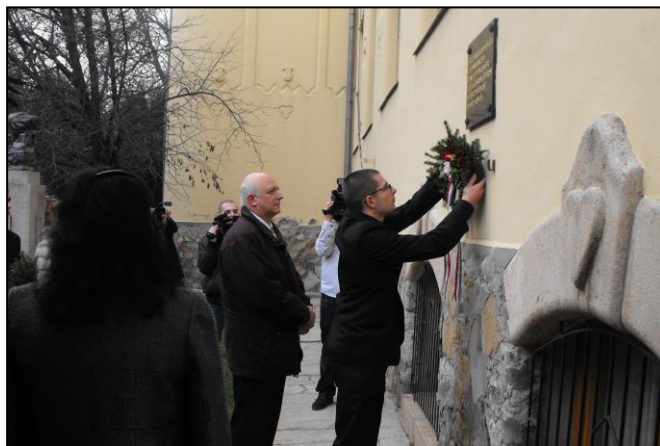
A Völgség nagyobb rendezvényei: a Tarka Marhafesztivál, a Váraljai Kuglóffesztivál, a „Bukovinai Találkozások” Nemzetközi Folklórfesztivál, a Völgségi Könyvfesztivál, a Nagymányoki Búcsú, Bor és Strudel Fesztivál, a Závodi „Forgó” Fesztivál, a teveli Galuska Fesztivál és a kisvejkei Kajszis Fesztivál és a mórágyi Gránit Fesztivál (korábbi nevén Sörfesztivál).

A továbbiakban a hagyománnyal bíró völgségi rendezvényeket naptári, többnyire negyedéves vagy kéthavi bontásban ismertetem. A teljességre nem törekvő áttekintésben nem szerepelnek az állami és nemzeti ünnepek, csak a Völgségre jellemző rendezvények.

Január - Február

Január első napjai: **Újévi koncert** a Nagymányoki Közművelődési Központban a Nagymányoki Ifjúsági Fúvószenekar közreműködésével.

Január 5. vagy az ahhoz közel eső nap: **Elhurcoltak napja**. Szervezők Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium, valamint a Bonyhádi Német Önkormányzat. A II. világháború vége felé Bonyhádról és környékéről szovjet kényszermunkára elhurcoltakra emlékeznek.

Január 7. vagy az ahhoz legközelebb eső vasárnap: a **Madéfalvi veszedelem évfordulója** (1764. január 7.), a megemlékezések valamennyi székelyek lakta völgségi településen zajlanak. Szervezője: Bukovinai Székelyek Országos Szövetsége.

Január 7-8. **Wass Albert - Nap** Bonyhádon. Az író első köztéri szobrát Bonyhádon állították fel 2005. január 8-án. A rendezvény szervezői: Vörösmarty Mihály Művelődési Központ, Wass Albert Törzsasztal, Bonyhád Város Önkormányzata.

Általában januárban vagy február első hetében zajlanak a nagy, népcsoportokhoz kötődő bálók: **Székely bál, Svábbál**. Szervező: Vörösmarty Mihály Művelődési Központ és civil szervezetek, nemzetiségi önkormányzat.

A farsangi időszakban szinte valamennyi nagyobb völgyégi településen tartanak **farsangi bál**okat, melyek több helyen kapcsolódnak a helyi hagyományörző civil szervezetekhez.

Január vége: **Megemlékezés a doni áttörésről Závodon**. A rendezvényt évről-évre tartják.

A téli időszak másik helyi jellegzetessége: a helyi népcsoportok hagyományai szerinti **disznóvágások**. Évenként rendezik meg: Závodon, Kakasdon. Závodon sváb és székely szokások szerint, Kakasdon sváb, székely és felvidéki szokások szerint dolgozzák fel a sertést. Szervezőik a települési önkormányzatok és civil szervezetek.

Március – Április - Május

Húsvéti tojásvásár és kiállítás Váralján. A rendezvény helyi néphagyományra épül. Szervezője a Váraljai Hagyományörző Egyesület és a helyi önkormányzat.

Május 1-je: A völgyeség több településén tartanak **Majálist**. Kisdorog, Mőcsény, Bátaapáti, Grábóc, Nagymányok, Bonyhád. Bonyhádon két alkalommal állították fel az ország legnagyobb májusfáját. Erre az eseményre a nagyobb népcsoportok anyaországi kapcsolatainak köszönhetően, külföldről szállítják a fenyőt (Németország, Székelyföld, Felvidék). A kistelepülések rendezvényei alapvetően helyi léptékűek.

Pünkösd hétfője: A **Felvidékiek Találkozója**. Szervezője a Felvidékiek Egyesülete (Bonyhád). A Völgyeségi Múzeumnál, a Szabadság téren zajlik. A rendezvény célja, hogy a Magyarországra telepített felvidéki magyarság a kitelepítésükről a szlovákiai magyarokkal, családi és testvértelepülési kapcsolataikkal együtt, megemlékezzen.

Pünkösdi koncert a bonyhádi evangélikus templomban. Bonyhádi civil szervezetek; kórusok, népdalkörök közreműködésével.

Május utolsó hétvégéje: **Hősök Napja Fesztivál.** Szervezője 2017-ig: a Bonyhádi Airsoft Sportegyesület. A rendezvény a Magyar hősök emléknapjához és a Nemzeti összetartozás emléknapjához, valamint a Gyermeknaphoz kapcsolódó katonai hagyományörző rendezvény. 2018-ban nem rendezték meg.

Június – Július - Augusztus

Június első vagy második hétvégéje: **Völgségi Könyvfesztivál.** Szervezője: a bonyhádi Solymár Imre Városi Könyvtár. Az intézmény civil szervezeti kapcsolataival segítségével rendezi meg évről-évre az eseményt, 2018-ban 18. alkalommal. A rendezvény műsorkínálatában előadások, könyvbemutatók, író - olvasó találkozók, beszélgetések, könyvvásár, kézműves vásár található.

Június elején tartják Kisdorogon a **Nudeln Tag** elnevezésű rendezvényt, amelynek szervezője Kisdorogi Német Önkormányzat. Az első ízben 2015-ben szervezett rendezvényen a sváb konyha nevezetes tésztaételeit főzik.

Június harmadik hétvégéje: **Kuglóffesztivál** Váralján. A térségi szintű rendezvények egyik erőssége az évről-évre, a váraljai Parkerdőben zajló rendezvény. 2017-ben 13. alkalommal valósult meg, 2018-ban a Váraljai parkerdőt is érintő felújítás miatt falunapot tartottak a lakodalmos kuglóf jegyében. A rendezvény térségi jelentőségű.

Június: **Múzeumok éjszakája** Bonyhádon (Völgyégi Múzeum) és Nagymányokon (Nagymányoki Nemzetiségi Tájház). Az országosan megszabott időpontban. A rendezvény jellegzetessége, hogy jól felépített programkinálatú rétegrendezvény.

Az ortodox naptár szerinti Péter, Pál napján vagy az ahhoz leközelebb eső vasárnap: **Grábóci Ortodox Búcsú és Falunap**. Grábóc legnagyobb kulturális – turisztikai tőkéje az egykori szerb lakosság épített öröksége, az 1585-ben alapított szerb ortodox monostor, mely 1974-ig folyamatosan működött. A Szerb Ortodox Egyház 1994-ben kapta vissza az épületegyüttest, a Szent Arkangyalok templomot, mely országosan egyedülálló építészeti ritkaság. A Péter, Pál napi kolostor összejövetel 200 éves múltat tekint vissza. A rendezvény elemei: ószláv nyelvű szentmise, körmenet, búza-és kalácsszentelés (koliva), agapé, szabadtéri sütés-főzés, a búcsújárók szerb körtánca, a kóló.

Július utolsó szombatja: **Kisvejkei Kajszis Fesztivál**. Évről-évre rendezi a helyi önkormányzat. A mikrotérségi szintű rendezvény elemei: lekvárfőzés, süteménykészítés, színpadi műsor.

Általában augusztus első hétvégéjén rendezik meg Mórágyon a Sörfesztivált, új nevén a **Gránit Fesztivált**. A rendezvényt először 2005-ben szervezték meg mórágyi fiatalok a helyi civil szervezetek közreműködésével, amelynek gyakori elemei: sörsátor, családi kreatív vetélkedők, színpadi műsor, főzés, testépítő bemutató, motor és „tuning” autó kiállítás.

Augusztus első hétvégéje: **„Bukovinai Találkozások” Nemzetközi Folklorfesztivál** Bonyhádön és a környező településeken. A rendezvény külföldi fő szervezője a Pílai Kultúrház, a magyarországi szervezője pedig a Bukovinai Székelyek Országos Szövetsége, a rendezvény technikai lebonyolításában a Vörösmarty Mihály Művelődési Központ működik közre. A rendezvény elemei: kiállítások, filmvetítés, országos hírű népzenei vagy néptáncos együttes fellépése, könyvbemutatók, könyvvásár, viseletes felvonulás huszárok kíséretében, amatőr hagyományőrzők színpadi műsora, gasztronómiai kóstoló, nemzetközi táncház, a harmadik napon „szomszédolás”, azaz a külföldi csoportok vendégszereplése a környező településeken.

Augusztus második hétvégéje: **Tarka Marhafesztivál** Bonyhádön. A legnagyobb térségi érdeklődés mellett zajló rendezvény, melynek fő szervezője Bonyhád Város Önkormányzata, a Magyartarka Tenyésztők Egyesülete, Pannónia Mezőgazdasági Zrt., Tolna Megyei Kormányhivatal, a Vörösmarty Mihály Művelődési Központ. A rendezvény programelemei: pénteki napon fotópályázat, agrártematikájú szakmai konferencia, fórum, szabad tűzön sült ökör tálalása, szombaton főzőverseny és populáris színpadi műsor sztárfellépőkkel, helyi amatőr előadókkal, este utcabál.

Augusztus második hétvégéjének vasárnapja: a kétévente Bonyhádön megrendezett **Sommerfest**. A rendezvény szervezője a Bonyhádi Német Önkormányzat. A völgyeségi némettség legnagyobb rendezvénye eredetileg a Pünkösdi Fesztivál volt, azonban a szekszárdi Pünkösdi Fesztivál megyei rendezvénné nőtt és a völgyeségi német hagyományörző csoportokat is bevonzotta, így a bonyhádi rendezvény létjogosultsága megszűnt. Ennek hiányát pótolja a Sommerfest. A rendezvény programelemei: gyógynövénygyűjtés Cikón, a gyógynövénycsokrok kötése és szentelése bonyhádi szentmise keretében, viseletes felvonulás, színpadi műsor, bál.

Augusztus harmadik vagy negyedik vasárnapja (általában), de már júliusban is rendezték: a **Völgyeségi Roma Nap**. A rendezvény fő szervezője a Bonyhádi Roma Nemzetiségi Önkormányzat. A rendezvény programelemei általában: labdarúgó mérkőzés, főzőverseny, hagyományörző színpadi műsor, tanulmányi ösztöndíjak átadása, egészségügyi szűrés, bűnmegelőzési és drogrevenüciós előadás, sztárvendég műsora, utcabál.

Augusztus utolsó szombatja: **Galuska Fesztivál** Tevelen. A helyi általános iskola és környéke adja a rendezvény helyszínét. A rendezvény „terméke” a bukovinai székely töltött káposzta, azaz a galuska. A mikrotérségi rendezvény elemei: főzés, kulturális műsor.

Augusztusi **Falunapok** a Völgyességben: Mőcsény (augusztus 16.); Bábaapáti (augusztus 19.); Izmény (augusztus 23.). Ezeken a településeken a Szent István-napi ünnepséghez kötve tartják a település napját. Kakasdon is általában augusztus harmadik hétvégéjén tartják a falunapot a hagyományos Kakasfőző versennyel egybekötve.

Szeptember – Október – November - December

Szeptember első hétvégéje: **Falunap Lengyelen**. 2007 óta szervezi meg a helyi önkormányzat. A rendezvény elemei: rétegprogramok; könyvbemutató, színházi előadás, helyi egyesületek, csoportok, amatőr előadók, bál vagy rock koncert vagy retro discó.

Szeptember első szombatján: **Bányász nap** Nagymányoki Közművelődési Központban. A rendezvény jellege: megemlékezés.

Szeptember első vasárnapján: **Bányász napi megemlékezés** Váralján. Fő szervezője a Bányász Klub, de részt vesz rajta valamennyi helyi egyesület.

Általában szeptember első vagy második hétvégéjén rendezik meg a **Záводи Forgó Fesztivált**. A mikrotérségi szintű vonzerővel rendelkező rendezvényt a helyi önkormányzat és a helyi civil szervezetek rendezik meg évről évre. A rendezvény elemei: valamely vidéki települést érintő téma köré szervezett tanácskozás, előadássorozat, másnap főzőverseny, hagyományőrző és egyéb amatőr előadói csoportok részvételével színpadi műsor, kézműves termékek és helyi termelők, szövetkezetek termékeinek vására, kiegészítő programok: kézműves foglalkozások, kocsikázás, a helyi gyűjtemények megtekinthetőek, este rock-koncertek kínálata.

A másik nagy hagyományú szüreti felvonulást Nagymányokon rendezik, bár évről évre (szeptember 29. körül) változó elnevezéssel. **Nagymányoki Bor, Búcsú és Strudel Fesztivál** néven. A mikrotérségi vonzerejű rendezvény fő szervezője: a Glück Auf Nagymányoki Jó Szerencsét Egyesület. A rendezvényt változó elemekkel

valósítják meg: 2012-ben a városközpontból az Ady Endre utcai pincesorba került a helyszín, délelőtt főzés, lovas-huszáros szüreti felvonulás, színpadi kulturális műsor, vásárudvar, íjászat, ügyességi játékok, kézműves foglalkozások, lovaglás, borkóstolás, tűzijáték, bál.

A völgyeségi települések őszi rendezvénye a **szüret, szüreti felvonulás**. Települések, ahol évenként rendeznek szüreti felvonulást: Bátaapáti, Bonyhád, Nagymányok, Izmény, Kakasd (korábban Bonyhádvarasd is).

A **Bátaapáti szüretet** általában szeptember második hétvégéjén tartják. Fő szervezője a települési önkormányzat és civil szervezetek. A helyi rendezvény elemei: viseletes felvonulás, kulturális műsor, délutántól populáris előadó, bál.

Az **Izményi szüretet** általában szeptember harmadik hétvégéjén tartják, idén hatodik alkalommal a régi szokás felelevenítése óta. A rendezvény fő szervezője a helyi önkormányzat és civil szervezetek.

A helyi rendezvény elemei: viseletes, csikós (lovas) és kocsis felvonulás, főzés, a résztvevők vendéglátása, kulturális műsor.

Kakasdi szüretet változó időpontban, szeptember végén vagy október elején rendezik meg. Fő szervezője a Sebestyén Ádám Székely Társulat. A helyi rendezvény elemei: felvonulás, kulturális műsor, bál.

Október első hétvégéje: **Hajdina Fesztivál** Győrében. Fő szervezője a helyi önkormányzat, 2011-ben rendezték meg először. A mikrotérségi rendezvény elemei: térségi konferencia, központi témája a vidék jövője, a mezőgazdaság fejlesztése, másnap főzőverseny, mindenki ebédje, felvonulás, kulturális műsor, tűzijáték.

Október harmadik hétvégéje: **Országos német nemzetiségi táncminősítő** Nagymányokon.

Bonyhádon kétévenként rendezik meg a szürettel együtt a **Halmos Béla Országos Népzenei Találkozót**. Idén október 27-28-án, 18. alkalommal. A rendezvényhez kötődik a város alapfokú, népzenei képzéséhez. A rendezvény elemei: zsűrizéssel egybekötött szemle, verseny, népi kirakodó vásár, borkóstoló, kézműves foglalkozások, táncház.

November hónap jellegzetes rendezvényei a völgyeségi településeken: a németiséghez kötődő **Márton napi rendezvények**, melyek lampionos felvonulással, közös étkezésekkel zajlanak a következő településeken: Izmény, Kisdorog, Bátaapáti, Nagymányok, Závod, Lengyel.

November közepe: **Német búcsú** a váraljai evangélikus templomban. Egyházi rendezvény a helyi egyházközösség és civilek részvételével. A rendezvénnel a helyi templomszentelésre emlékeznek.

Adventi koncertek decemberben: Kisdorogon, Nagymányokon és Bonyhádön a római katolikus templomokban.

Bonyhád, 2018. október 8.